

Continuo pensant que són deu

JORDI SEDÓ (sociolingüista i docent <jsedo@xtec.cat>)

Algun lector de LLENGUA NACIONAL va telefonar a la direcció d'aquesta revista dient que discrepava de la segona raó que donàvem en el nostre article «Deu bones raons per a parlar sempre en català» (vegeu LLENGUA NACIONAL, núm. 54, p. 6). Concretament, aquesta raó deia: «De mil vegades en què algú manté el català en una conversa amb algú que parla en castellà, n'hi ha força en què acaben parlant tots dos en català i ben poques –potser cap ni una– en què el primer es vegi obligat a canviar, perquè l'altre no l'entén. I quan passa, no vol dir necessàriament que hagi de parlar en castellà, sinó potser, simplement, més a poc a poc o escollint les paraules amb compte.»

L'opinió dels lectors comunicants era, si fa o no fa, contrària a això que expressem, en el sentit que, segons ells, seria a l'inrevés. És a dir, que la majoria de vegades, tots acaben parlant en castellà i no en català com afirmo jo.

No seré pas jo qui negui l'evidència del que passa al meu voltant. És innegable, sens dubte, que la major part de les ocasions en què coincideixen en una conversa persones que parlen normalment el català i persones que parlen normalment el castellà, encara que, d'aquestes, només n'hi hagi una, es resolen parlant tots en castellà. Però és que precisament aquesta és la situació que em va inspirar la redacció de la raó número 2, que tanta controvèrsia ha generat. M'explicaré.

Voldria cridar l'atenció sobre el fragment inicial de la meua autocitació, damunt el qual baso les meves afirmacions posteriors. Recordem-lo: «De mil vegades en què algú manté el català (noteu-hi la negreta) en una conversa...» És a dir, que la meua hipòtesi de pertença ja no inclou la possibilitat que el catalanoparlant canviï de llengua, i, per tant, el supòsit que fan els comunicants que tots acabin parlant en castellà cau fora del seu abast.

Lamento no haver-me sabut expressar amb més claredat, però la meua intenció era la de comunicar que, si els catalans no canviem de llengua, la pitjor cosa que pot passar és que la conversa sigui bilingüe fins al final, que no és pas poca cosa, perquè hauré donat fe de la nostra constància, hauré demostrat un respecte per la nostra llengua, respecte que darrerament és ben rar de trobar i, a més, hauré posat en evidència l'actitud anòmala de l'altre, amb la qual cosa potser es plantejarà canviar de llengua en la pròxima situació semblant que hagi de viure, o potser no, és clar... Però, i si resulta que sí?

Hem de pensar que una conversa bilingüe sostinguda és incòmoda per a qui parla en català, perquè sovint aquest creu que l'interlocutor la viu com una provocació, tot i que en molts casos no és ben bé així. Però és que hem de ser conscients que la situació també és incòmoda per al qui parla en castellà. I ho pot ser per diverses raons, que a continuació miraré de sintetitzar en quatre casos arquetípics.

És clar que pot ser que trobem algú que no ens entén quan li parlem en català; però, atès que aquesta situació, d'acord amb les dades lingüístiques del darrer cens, correspon només a un exigu 5,48% de la població de Catalunya (4,87% a la ciutat de Barcelona), partirem del supòsit, més que probable, que l'interlocutor entengui, si més no, una mica el català.

Doncs bé, amb aquesta premissa, posem-nos en el pitjor dels casos, en què, efectivament, el castellanoparlant visqui la situació de conversa bilingüe com una agressió o com una provocació. Si és així, no pot ser per cap més raó que perquè cregui que el catalanoparlant té l'obligació de parlar-li en castellà, oi? Doncs, ¿no us sembla fantàstic, en aquest cas, provocar aquesta mena d'individus i fer-los veure que les coses no són tal com ells pensen? A mi sí, que em sembla fantàstic; a mi em fa venir salivera de la bona. Potser, si els catalans actuéssim així, els castellans acabarien convençuts de la seva falta de sensibilitat i de la seva grollera actitud autoritària, tancada i pròpia de persones veritablement mal educades. No us ho sembla?

Però pot molt ben passar –i jo diria que passa en la majoria dels casos– que el castellanoparlant se senti, no pas provocat, però sí incòmode, ja que la conversa bilingüe posa en evidència una mancança seva. Ell no sap parlar la

llengua de l'altre, que, a més, és la del país. ¿És probable o no, doncs, que aquesta incomoditat tingui algun efecte en qui la pateix? No pot ser que després d'haver-la viscuda unes quantes vegades es plantegi que no vol viure-la més i vulgui aprendre català?

Fins i tot és probable que l'interlocutor castellanoparlant, incòmode per la situació, es decideixi a fer un esforç que sempre havia tingut pendent de fer, però que mai no havia sentit prou necessari perquè tothom li parlava en castellà, i comenci ja a fer tentines en català. No us sentiríeu ben orgullosos d'haver contribuït d'una manera decisiva a fer-li fer aquest pas?

I, finalment, pot ser també que el castellanoparlant sàpiga parlar català, encara que potser el tingui una mica rovellat en algun racó del seu cervell; però que l'oportunitat que li brinda algú –finalment, algú!– que li parla en català, malgrat el seu accent maldestre, malgrat el fet que intercala paraules castellanes en el seu discurs, li vingui com l'anell al dit per a poder-lo practicar. No sentiríeu una vergonya i una ràbia immenses si fóssiu precisament vós el qui privés d'aquest goig aquest hipotètic nou catalanoparlant?

Doncs bé, ja veieu que, per raons d'espai, he simplificat les hipotètiques situacions a quatre, en ordre descendent

de resistència al català. Però, com que les persones som tan diverses, cadascú constitueix una situació única i irrepetible. Ara, no crec pas que n'hi hagi cap que s'aparti gaire d'alguna de les quatre que he descrit.

Per tant, amics lectors que vau manifestar les vostres reserves davant les meves afirmacions, penseu si no serà perquè –ai las!– en més d'una ocasió canvieu innecessàriament al castellà, abandonant així la vostra llengua, que tant us necessita. Penseu, doncs, que si decidíssiu no parlar mai en castellà a ningú, més que en situacions extremes –ja sé que costa una mica al començament–, no us hi trobaríeu mai, en una conversa monolingüe en castellà. I, a més, tindríeu el gran al·licient de comprovar que, en algun moment de la conversa, l'altre ja us comença a contestar en català. Si no és així, almenys vosaltres no baixareu del burro i us quedareu cadascun fent servir la llengua pròpia. Pitjor, no pot pas anar. Això sí: us hi heu de mantenir, que és el que jo volia dir en el meu article del número anterior. Proveu-ho. Veureu que al començament pot ser una mica violent, però al cap de poc temps –no gaire– un hom s'hi acostuma. Jo ja ni me n'adono, que ho faig! Per això no m'hi trobo mai, en una conversa monolingüe en castellà. I si tothom fes el mateix, ja veuríeu com canviarien les coses! ♦

Col·leccionat
Josep Pla, 14
Diputació de Girona
DENALI, LA REALITAT
D'UN SOMNI

Col·leccionat
Josep Pla, 14
Diputació de Girona
POEMES DE
MONTSIBAT VALERIA
E. LLUÍS

Col·leccionat
Josep Pla, 14
Diputació de Girona
EL MIRALL I
LES OMIBRES

Col·lecció
Josep Pla
periodisme i literatura

